

O CARTE SEMNATĂ DE ILUSTRUL ISTORIC ȘI ARHEOLOG IOAN MITREA DESPRE VASILE PÂRVAN (1882–1927), FONDATORUL ȘCOLII MODERNE DE ARHEOLOGIE DIN ROMÂNIA ȘI DESCENDENȚII SĂI

Ștefan NEGREA¹
stnegrea@yahoo.com

ABSTRACT: The book, published in Babel Publishing House from Bacau, 2012, contains 340 pages and is entitled *În descendența lui Pârvan*. From the “Foreword” we find out that the volume was made with the occasion of celebrating 130 years since V. Pârvan’s birth and commemorating 85 years, after his death. After the first chapter, devoted to Pârvan and his work, there follow nine chapters dedicated to famous archaeologists and historians, considered as “the line of Pârvan”: Ion Nestor, Mircea Petrescu, Dâmbovița, Dumitru Protase, Iulian Antonescu, Dan Gh. Teodor, Alexandru Zub, Răzvan Teodorescu, Ioan Scurtu and Victor Spinei. Vasile Pârvan is considered the founder of the modern school of archeology in Romania. Through his fundamental work *Getica* he returned us a millennium of our ancient history and through other works he unraveled the development of the historical process from Dacians to Daco-Romans and so on to the Romanians. He remains a model of archeologist and historian for generations to come.

KEYWORDS: Vasile Pârvan and his descendants. Founder of modern archeology school. *GETICA* – his fundamental work. Romanian historiography and archeology.

1 Dr. în biologie, cercetător științific principal I la Institutul de Speologie „Emil Racoviță” al Academiei Române, membru titular al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române, *Academician of the American Biographical Institute (USA)*.

Introducere

Am primit cartea ilustrului istoric Ioan Mitrea prin prietenul comun, col. (r) dr. în istorie Valentin Marin. Dedicăția m-a emoționat prin simplitatea și sinceritatea ei: „Domnului dr. Ștefan Negrea, aceste modeste pagini din arheologia și istoriografia română din partea unui consătean, slujitor al muzei Clio”. Sunt onorat să încerc o trecere „în revistă” a cuprinsului acestei consistente și utile cărți care merită a fi prezentă în biblioteca fiecărui intelectual român.

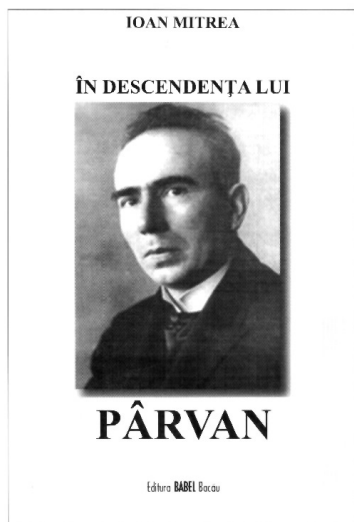

Foto: Coperta cărții: Ioan Mitrea – *În descendența lui Pârvan*, Editura Babel, Bacău, 2012, 340 p (ISBN: 978 – 973 – 7888 – 37 – 2)

Cartea a apărut în Editura Babel din Bacău în 2012 și conține 340 pagini. Din „Cuvântul introductiv” aflăm că volumul a fost alcătuit cu prilejul împlinirii a 130 de ani de la nașterea lui Vasile Pârvan și 85 de ani de la moartea sa. El debutează printr-o succintă prezentare a autorului din care rețin că s-a năcut la 4 aprilie 1937 în satul Căciulești (com. Girov. jud. Neamț) Că a învățat la liceul „Petru Rareș” din Piatra Neamț. Că a absolvit Facultatea de Istorie-Filosofie, specialitatea Istoria Românilor, la Universitatea din Iași. Că a fost repartizat în învățământul superior. În prezent culege roadele a cinci decenii de activitate didactică, muzeografică,

științifică și culturală „în slujba lui Clio”. A efectuat cercetări în peste 20 de situri din Moldova; a obținut titlul de doctor în istorie în 1975; a publicat peste 20 de cărți și peste 350 de studii și articole în țară și străinătate. Este redactor a mai multor publicații de profil și beneficiar al multor distincții și premii.

În continuare încerc să prezint conținutul bogat al cărții. Numeroase pagini sunt consacrate lui Vasile Pârvan, eroul principal al volumului și mai puține fiecărui „slujitor al zeiței Clio” în descendența lui Pârvan. Încep cu prezentarea primului subcapitol dedicat lui Pârvan.

Vasile Pârvan, fondatorul școlii moderne de arheologie

Acest subcapitol începe cu o fișă biografică și se încheie cu o anexă-sinteză cronologică (pp. 30–35) din care rețin următoarele: Vasile Pârvan s-a născut la 28 septembrie 1882 în satul Perchiu (com. Huruiești, jud. Bacău) ca primul fiu al învățătorului Andrei Pârvan (care se trăgea din țărani razeși din Basarabia) și al Aristiței Chiriac din Dobrenii Neamțului (sat situat în apropierea sitului neolitic în care părintele arheolog Constantin Mătasă a descoperit vestita „Horă de la Frumușica”). Acest prim copil a primit numele Vasile după prenumele unchiului său, Vasile Conta (mama Aristița fiind verișoara acestui filosof născut în Ghidăoanii Neamțului). Dacă este așa, mi-am zis eu înseamnă că și eu, Ștefan Negrea, sunt înrudit cu Vasile Pârvan prin Vasile Conta (bunicul meu după mamă fiind văr primar cu filosoful din Ghidăoani) și mai departe cu cimotoia Surdu.

Se știe că Moldova de sub munte (am numit ținuturile nemțene și băcăuane) a dat și alte personalități de primă mărime (de ex. din jud. Neamț: Ion Creangă, Ion Ionescu de la Brad, V.A. Urechia, C. Istrate, Gh. T. Kirileanu, Mihail Jora, Sergiu Celibidache, Răzvan Teodorescu, Dumitru Almaș etc, iar din jud. Bacău: Vasile Alecsandri, Ion Simionescu, Ion Borcea, George Emil Palade – unicul cu Premiul Nobel, George Bacovia etc.). Ținând seama de aceste personalități și încă de altele mai puțin celebre, consider că Moldova de sub Munții Carpați poate fi socotită drept un veritabil „*genius loci*” sensu Haeckel. Dar recordul absolut în România la personalități celebre îl deține alt *genius loci*. Este vorba de județul Botoșani care se mândrește cu Mihai Eminescu, George Enescu, Nicolae Iorga, Ștefan Luchian, Grigore Antipa și alții.

Vasile Pârvan s-a impus posterității, afirmă Ioan Mitrea, prin gândirea sa amplă și profundă. Copil fiind el a făcut clasele primare la Târgu

Berești, apoi a urmat liceul la Bârlad unde a prins gustul istoriei. În 1899 a fost distins cu premiul pentru istorie al Societății „Tinerimea Română”. În 1900 cu diploma de bacalaureat s-a înscris la Facultatea de Litere și Filosofie din București unde a avut profesori pe Grigore Tocilescu, Dimitrie Onciul, Nicolae Iorga, Ioan Bogdan etc și a început să publice la periodicele „Convorbiri Literare”, „Semănătorul” și altele cu articole critice și contribuții personale. În 1904 și-a luat licența cu „Magna cum Laude” și, câștigând o bursă pentru studii de istorie antică în Germania, a plecat la Jena și de aici la Universitatea „Frederic Wilhelim” din Berlin iar în 1908 sa înscris la Universitatea din Breslau pentru a urma cursul de antichități romane predat de Conrad Cichorius, savantul care a lămurit semnificația scenelor de pe Columna lui Traian din Roma. Și-a susținut teza de doctorat în 1908 despre „Naționalitatea negustorilor din Imperiul Roman”. A fost apreciată cu „Magna cum Laude”.

Întors în țară în 1909 a muncit pentru formarea unei școli de arheologie moderne și de explorare arheologică modernă a teritoriului vechii Dacii. În 1910 a fost numit profesor la Catedra de Istorie Antică și Epigrafie a Universității din București și director al Muzeului Național de Antichități. În 1911 apare importanta lucrare „Contribuții epigrafice la istoria creștinismului daco – roman” și este ales membru corespondent al Academiei Române iar în 1913 membru titular. Tot în 1913 devine codirector alături de N. Iorga și de G.M. Murgoci al Institutului de Studii Sud – Est Europene. În același an se căsătorește cu Silvia Cristescu, nepoata lui I. Bogdan, fostul lui profesor. Un moment remarcabil a fost prezentarea la Academie al discursului de recepție în 1914 și răspunsul lui N. Iorga. Este binevenită publicarea ca anexă a cărții a unor fragmente din acest important document cultural științific. Și tot în 1914, V. Pârvan a început cercetările sistematice de la Histria, continuate de discipoli și de elevii acestora până în zilele noastre. În 1915 a demarat cercetările arheologice de la Callatis și Tomis.

Anii Primului Război Mondial au fost grei pentru Vasile Pârvan. În 1916 s-a refugiat la Iași, apoi în 1917 la Odessa unde i-a murit soția la nașterea copilului – fapt care l-a marcat pentru tot restul vieții. În 1919, alte nenorociri: a murit Aristița, mama lui, și profesorul I. Bogdan. Totuși a avut puterea să se implice, în acelaș an, în organizarea Universității „Dacia Superioară Ferdinand I” din Cluj, cu precădere a Facultății de Litere și Filosofie care includea secția de Istorie și pentru care a propus în ființarea

nouă catedre, crearea unor institute și a Muzeului de Arheologie. Din 1925 a reprezentat România la Uniunea Academică Internațională și a fost vicepreședinte al Academiei Române până în 1923. Tot în 1920 a fost numit director al Școlii Române din Roma pe care a fondat-o el. A mai fondat împreună cu alții Societatea și Editura Cultura Națională iar în 1924 revista „*Dacia. Recherchers et découvertes archéologiques en Roumanie*” care apare și în prezent. Numeroase alte realizări înfăptuite de strălucitul arheolog și istoric în anii postbelici (1920–1926) sunt menționate în cartea lui Ioan Mitrea imposibil de preluat în spațiul atât de neîncăpător al acestei recenzii pentru care trimitem cititorul la sursă. A fost prezent la numeroase congrese în țară și străinătate, aținut conferințe și prelegeri în Franța și Anglia, a fost proclamat „professeur agrégé” la Sorbona etc, etc. Pentru a lega învățământul teoretic universitar cu cercetarea pe șantierele arheologice, a format la București și la Roma numeroși arheologi, mai cunoscuți fiind Radu și Ecaterina Vulpe, Vladimir și Hortensia Dumitrescu, Ion Nestor, D. M. Pippidi și Gh. Ștefan (pe ultimul l-am întâlnit la lucru pe șantierul „Dinogeția” în anii 1955–1956). „Vasile Pârvan a devenit, cu trecerea anilor, un adevărat model de comportament, dominat de cultul muncii creatoare, o mare personalitate (...). A refuzat toate propunerile de posturi înalte acceptând doar acele funcții care îl ajutau în cercetările sale arheologice” conchide Ioan Mitrea. Spre sfârșitul vieții sale, atât de scurte, a făcut mari eforturi pentru a încheia lucrarea fundamentală a carierei sale, „*Getica. O protoistorie a Daciei*” care a apărut în 1926. N-a mai apucat să realizeze următoarele două volume ale trilogiei proiectate – *Dacia romană* și *Protoistoria slavilor*. În anul următor în urma unei operații repetate de apendicită cronică a făcut septicemie, murind la numai 45 de ani neîmpliniți, la 26 iunie 1927. Două zile mai târziu a fost îngropat în cimitirul Bellu din București, lăsând un mare gol în cultura românească. Vasile Pârvan ar trebui să fie un model demn de urmat pentru generația actuală post comunistă „aflată într-o mare derută și care are nevoie, mai mult decât oricând, de adevărate modele de viață” încheie Ioan Mitrea capitolul din cartea sa intitulat: *V. Pârvan fondatorul școlii moderne de arheologie din România* și care ne trimite în infrapaginală la volumul „Membrii Academiei Române din județul Bacău”, autori Liviu Mărghitan și Ioan Mitrea, Editura Vicovia, 2008, pp. 71–79. Am avut onoarea să-i cunosc pe ambii autori ca secretar al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST (ales consecutiv trei mandate 1995–2007), primul autor ca bun prieten și colaborator deosebit de activ

ca membru al Diviziei, pe care l-am încurajat și ajutat în întreprinderea sa de a scoate seria „Membri Academiei Române din județul...”, mort subit în plină putere de creație, și al doilea, distins istoric cu inimă caldă de moldovean, pe care îl bănuiesc autor al textului despre Pârvan din sursa citată.

Este dificil de a recenza o carte de 350 de pagini cu structură complexă doar în câteva pagini. De aceea sunt constrâns să închei recenzia transcriind „cuprinsul” aidoma pentru ca cititorul să poată cunoaște măcar titlurile capitolelor și ale subcapitolelor, numărul de pagini acordate fiecăruia și anul de naștere care i-a servit lui Ioan Mitrea la stabilirea ordinii în volum. (*Cuvînt introductiv; Vasile Pârvan (1882–1927)*: – Fondatorul școlii moderne de arheologie din România; Inițiatorul programului de cercetare modernă în arheologia românească; Perenitatea ideilor lui V.Pârvan privind istoria geto-dacilor și etnogeneza românilor; Rolul agriculturii în viața comunităților geto-dacice, daco-romane și vechi românești; Daco-romanitatea și românitatea în opera lui V.Pârvan; Căuzaș al realizării și consolidării Marii Uniri; O mare personalitate a culturii române; „Vasile Pârvan s-a dovedit un autentic european” (Interviu); **Ioan Nestor** – Demiurgul arheologiei moderne din România; **Mircea Petrescu-Dîmbovița** – Creatorul școlii ieșene de arheologie; „Spiritul lui Vasile Pârvan a fost menținut” (Interviu); **Dumitru Protase**; Orizonturile civilizației daco-romane; „Am mers mereu pe liniile istorice trasate de V.Pârvan” (Interviu); **Iulian Antonescu** – Un model socratic în istoriografia românească; 20 de ani de postumitate; **Dan Gh. Teodor** – Arheolog și istoric al primului mileniu creștin; „Spiritul lui V.Pârvan a fost și va rămâne prezent în arheologia românească” (Interviu); **Alexandru Zub** – Promotor al înnoirii istoriografiei românești; „Lecturile din Pârvan mi-au influențat gândirea” (Interviu); **Răzvan Teodorescu** – Istoric al artei medievale românești în context sud-est european; **Ioan Scurtu** – Scrieri esențiale privind istoria sec. XIX–XX; O istorie trăită (Interviu); **Victor Spinei** – Un medievist cu spirit pârvanian; „Cercetarea arheologică românească necesită modernizare” (Interviu).